

מסורת הש"ס

(א) [גדרים פה: קדושין נח: ב"ב קכ: חולין קל: בכורות יא:], (ב) [נ"ל ודחתן], (ג) [מש"פ מ"ו], (ד) סנהדרין ק"ב. ע"ש ב"מ נג: ע"ש, (ה) ס"א רבא, ועלן, (ו) מ"מ: (ז) קדושין (א) [לעיל יט:], (י) שוועות ב: [וע"ש חוס' ד"ה חייב], (יא) [ע"י חוס' שוועות ג. ד"ה ועלן], (יב) מ"מ: (יג) קדושין (א) [יבמות ה. ו"ג], (יד) [בס"א: דהא], (ט) [נ"ל] אחר ד"ה שיפדה], (ז) [גרוסת לו:], (ס) ר"ת כן משמעי וגירסת רש"י וכו"ש הוא וג"י רש"י ים כאן גמנוס, (ע) ג"י מהר"ס מבפנים,

תורה אור השלם

- לא יקרוה קרחה בראשם ופאת זקנם לא ילחדו ובבשרם לא ישרטו שְׂרָטות:

ויקרא כא ה

- בנים אתם לז"ל ולדבכם לא תתגדרו וְלֹא תְשִׂימוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת:

דברים יד א

הגהות הב"ח

(א) גמרא ואע"ג דלאו רואה וכו' דעיילה ואפקה וכו' כגון דעיילה בטיבילה וקסבר מתנות: (ב) שם במשנה שריטה (אחת) תו"מ וגי' ס"א חט: (ג) רש"י ד"ה לוקה וכו' וכו' דאי: (ד) ר"ה והמקיף פאת תלשו משום. י"ב כלומר לית ביה דבר חדש ע"ל בפרש"י ריש סיקין: (ה) ד"ה חייב וכו' דמיימנן מקרא דחייב על כל קרחה וכו' ושרט ור"י הכא דהכא לא נריך וכו' כלי ה"א אלא ממשמעות' וכדאמרי' לקמן ב"ף זה ריש ע"ב דסקיניה וכו' חמש וגיימנוס הס"ד: (ו) ד"ה הכי גרסינן וכו' ימירא הוא. י"ב ס"א כדאמרין לקמן דסקיניה ל"ה אֶלְעָטוּי נשא דלע"ג דליכא אלא חדא התמלא מחייבין עלה חמש: (ז) תוס' ד"ה אמר וכו' לא אמרינן מתנות וכו' שקלטוהו מחיצות ואסור לפדותו אצל לענין שלוקים בגבולין על אבילתו אמרי' כמי: (ח) ד"ה רבינא וכו' לגמרי ותפשוט:

לעזי רש"י

טינפלא"א. צדע. רקח. מנטי"ן [מינטי"ן]. סטור.

אלו הן הלוקין

לוקה אחס. דלח הוציאה מידי טבל בקריאת שם זה וקאכיל מעשר ראשון הטבול לתרומת מעשר וקעצר אלאו דטבל אצל איסור תרומה דקאכיל ליכא דהא כהן הוא והי' ^(א) אי הוה אמר תרומת מעשר צאמצעיטה הוי מני אכיל כולה ולא לקי מידי דהוה ^(ב) תרומת מעשר

לכהן והוא כהן ואמעשר ראשון ואמעשר שני לא לקי דהא אף לזרים ואמעשר שני גרסינן **טעמא דמעשר שני צירושלים ומעשר עני בגבולין הא מעשר שני בגבולין לוקה שלש: דעייליה.** לירושלים וקרא עליה שם והדר אפקיה חוץ דחזא מעשר שני פני החומה הלכך לוקה שלש: אי **הכי מאי למימרא.** דבשולמא אי אמרת מעשר שני בגבולין לוקה שלש אע"ג דלא חזא פני החומה אשמועינן טובא דחייבין עליו אע"פ שלא ראה פני חומה ואלטרינן למיתניה משום דיוקא דידה הא בגבולין אלא אי אמרת דעיייליה ואפקיה מאי למימרא לא היא אינטריכא ולאו דיוקא דידה דהא פשיטא דאפילו כהן לוקה על הטבל וזר על התרומה ועל מעשר שני חוץ לחומה: **דעיילא צטיבלא.** להיחא תאנה צירושלים דקלטוהו מחילות למעשר שני העתיד ליתרם ממנה: **וקסבר מתנוס שלא הורמו כמי שהורמו דמיין.** ודמי כמאן דעייל מעשר שני צעיניה דהוה ליה ראה פני החומה והלכך כי אפקה לוקה עליו וכגון דאפקה גמי צטיבלא: ^(ט) **שנגמרה מלאכתן.** למעשר כדמפרש צורעים (מעשרות פ"א מ"ה) מלאמתי גמר מלאכתן למעשר צחיטין משימרח הכרי צדילועין משיפקסו כו': **שיפדה מעשר שני.** עדיין יש לו פדייה דכיון דלא נגמרה מלאכתן לא אמרינן כמי שהורמו דמיין וראה פני החומה ואין לו פדייה: **יחזיר מעשר שני ויאכל צירושלים.** דקסברי צית שמאי כמי שהורמו דמיין: **יפדה ויאכל צלל מקוס.** מדמתני רבי יוסי אליבא דצית הלל יפדה ש"מ דהכי קצירא ליה דצית שמאי במקוס צית הלל אינה משנה ^(י) ומדקאמר יפדה ש"מ דמתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין ולא ראה פני החומה ויש לו פדייה ואי ס"ד כו': **רבינא אמר.** הא דדייקין לעיל הא בגבולין לוקה שלש וקא צעית מאי למימרא אינטריך כגון דנקיט ליה בקניא וקא משמע

לן דכמאן דראה פני החומה דמי ולוקה משום לא תוכל אי הדר ארחקיה ואכליה ותפשוט מינה צעיא דרצ פפא דצעא לעיל: **ב"בנ' הקורה קרחה צראשו.** על המת כדמפרש בגמרא: **והמקיף פאת ראשו.** ^(י) משום דצעי למימר הי נינהו פאתי ראשו נקיט ליה: **שרט.** עושה חצורה בעצמו משום כער מתו: **השורט שריטה אחס על המת חייב.** הכא לאו דוקא נקט שריטה אחת אלא משום דצעי לפלוגי לקמיה צין שריטה אחת לשתי שריטות נקיט ליה גמי הכא וכמדומה דלא גרסינן ליה: **שריטה אחס על ה' מסיס או ה' שריטות על מס אחד.** בגמרא מרבי ליה דחייב על כל אחת ואחת: **חייב על הראש.** על הקפת הראש חייב שתי מלקיות דשתי פאות יש לו לראש שהראש כשתי חמיכות מקוס השיער חמיכה אחת ומקוס הפנים והזקן חמיכה אחת ומתחצרות וז עס וז צלד האחזן מלפניו מקוס שלועזין טנפל"א ושם נקרא פאה ששם סוף הראש מקוס חיבור הפרקים וגמלא שיש לו שתי פאות ידעא מכלאן ויידעא מכלאן וחייב עליהן שתיס אפילו נטלן צצת אחת צשתי ידיו ואע"ג דחד התראה קא מתרה ליה אל תקיף דזיל הכא פאה איכא וזיל הכא פאה איכא כדאמר לקמן גבי קרחה וגבי שריטה דמיייתין ^(יא) דחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שרט ושרט והי' דהכא לא כרץ לאתויי מקרא דמסתמא כי היכי דאמרין ושרט לחייב על כל שרט ושרט ה"נ אמרינן פאת לחייב על כל פאה ופאה דהא לאו מיתורא דקרא שמעינן ליה כולי האי ^(יב) כ"ש וגיימנוס כדאמרין לקמן דסקיניה לחמש אצבעתיה נשא דלע"ג דליכא אלא חדא התראה מחייבין ליה חמש: **שסיס מלאן.** חמש פאות יש לו לזקן אחד למטה מן האוזן מקוס שלחי התחתון ויאל ומתפרד שם ושם נקרא פאה צחודו של לחי שזולט לחוץ ששם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד האידיעא צכלל פאת הראש היא ושתי השיצולות כל אחד מהן לסוף הלחי ונקרא פאה ואחת מלמטה שיער שצין השיצולת צאמצע הסנטר שלועזין מנט"ן: **ואינו חייב עד שיטלנו צהער.** תנא קמא קאמר לה ורבי אליעזר פליג עליה: **גב'.** **הכי גרסינן** לא יקרוה קרחה יכול אפילו קרח כו' תלמוד לומר קרחה. דקרא ימירא ^(יג) הוא: **צראשם מה תלמוד לומר.** לאו דוקא קאמר ליה דהא ודאי אינטריך משום דהוה אימינא קרחה כל דהו אלא מידשר קא דרש ליה צראשם משמע כל הראש שלפי שאמר כו': ולא סתגודו. צישראל כתיב ולא יקרוה צכהניס: צין **העיניס.** צראש סמוך לפדחת: ואין לי. דחייב על כל הראש אלא כהניס דההוא צכהניס כתיב:

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

ב. הא בגבולין לוקה.

הא בגבולין לוקה. מדנקט והיא שנת מעשר שני והוא צירושלים שמע מינה דאילו היה בגבולין לוקה שלש: **אמר רבא מחיצה לאכול מדאורייתא מחיצה לקלוש מדרבנן.** הלכך לגבי דין פדייה לא אמרינן ^(א) מתנה שלא הורמו כמי שהורמו דמיין לענין שקלטוהו ואסור לפדותו אצל לענין שלוקין צגבולין אמרינן כמי שהורמו דמיין והוי ראו פני הצית:

רבינא אמר כגון דנקיט **ציה בקניא.** הא דלאמר צגבולין לוקה שלש מיירי כשהאיש עומד ^(ב) צין הקניס ונקיט ליה לקנה מצחוץ ואשמעינן דלוקה דצכך קרית ציה ראיית פני הצית ולוקה כשאוכלו צמקומו דעדיין אינו צפניס לגמרי ^(ג) ולפשוט צעיא דרצ פפא:

צחייב עץ כל קרחה וקרחה חיבי דמי אצ"מא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בבת אחת ובחדא התראה. וז גירסת הספרים והקונטרס לא גרים צצת אחת אלא צחדא התראה וכן פ"י לעולם צזה אחר זה ושמא היינו טעמא משום דאי צצת אחת הכל קרחה חדא היא ויש ליישב צצת אחת ומיירי שעשה שיעור ה' קרחות והוא הדין דצזה אחר זה גמי היה יכול להקשות אלא הכי קאמר אילימא גס צצת אחת וצחדא התראה: לא

ב"בנ'. יחקורה קרחה בראשו יוהמקיף פאת ראשו יוהמשחית פאת זקנו יוהשורט שריטה אחת על המת חייב ישרט שריטה ^(א) אחת על חמשה מתים או חמש שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת ^(ב) על הראש שתיס אחת מכאן ואחת מכאן ^(ג) על הזקן שתיס מכאן ושתיס מכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם ניטלו כולן כאחת אינו חייב אלא אחת ^(ד) ואינו יחייב עד שיטלנו בתער רבי אליעזר אומר אפילו לקמו במלקט או ברהיטני חייב: **גב'.** תנו רבנן ^(ה) לא יקרוהו יכול אפילו קרח ארבע וחמש קריחות לא יהא חייב אלא אחת תלמוד לומר קרחה ילחייב על כל קרחה וקרחה בראשם מה תלמוד לומר לפי שנאמר ^(ו) לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת יכול לא יהא חייב אלא על בין העיניים בלבד מנין לרבות כל הראש תלמוד לומר בראשם לרבות כ"כל הראש ואין לי אלא ^(ז) בכהניס שריבה בהן הכתוב מצות יתירות ישראל מנין נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קרחה מה להלן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העיניים אף כאן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העיניים ומה להלן על מת יאף כאן על מת הני ד' וה' קריחות ה"ד אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא

לן דכמאן דראה פני החומה דמי ולוקה משום לא תוכל אי הדר ארחקיה ואכליה ותפשוט מינה צעיא דרצ פפא דצעא לעיל: **ב"בנ' הקורה קרחה צראשו.** על המת כדמפרש בגמרא: **והמקיף פאת ראשו.** ^(א) משום דצעי למימר הי נינהו פאתי ראשו נקיט ליה: **שרט.** עושה חצורה בעצמו משום כער מתו: **השורט שריטה אחס על המת חייב.** הכא לאו דוקא נקט שריטה אחת אלא משום דצעי לפלוגי לקמיה צין שריטה אחת לשתי שריטות נקיט ליה גמי הכא וכמדומה דלא גרסינן ליה: **שריטה אחס על ה' מסיס או ה' שריטות על מס אחד.** בגמרא מרבי ליה דחייב על כל אחת ואחת: **חייב על הראש.** על הקפת הראש חייב שתי מלקיות דשתי פאות יש לו לראש שהראש כשתי חמיכות מקוס השיער חמיכה אחת ומקוס הפנים והזקן חמיכה אחת ומתחצרות וז עס וז צלד האחזן מלפניו מקוס שלועזין טנפל"א ושם נקרא פאה ששם סוף הראש מקוס חיבור הפרקים וגמלא שיש לו שתי פאות ידעא מכלאן ויידעא מכלאן וחייב עליהן שתיס אפילו נטלן צצת אחת צשתי ידיו ואע"ג דחד התראה קא מתרה ליה אל תקיף דזיל הכא פאה איכא וזיל הכא פאה איכא כדאמר לקמן גבי קרחה וגבי שריטה דמיייתין ^(א) דחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שרט ושרט והי' דהכא לא כרץ לאתויי מקרא דמסתמא כי היכי דאמרין ושרט לחייב על כל שרט ושרט ה"נ אמרינן פאת לחייב על כל פאה ופאה דהא לאו מיתורא דקרא שמעינן ליה כולי האי ^(ב) כ"ש וגיימנוס כדאמרין לקמן דסקיניה לחמש אצבעתיה נשא דלע"ג דליכא אלא חדא התראה מחייבין ליה חמש: **שסיס מלאן.** חמש פאות יש לו לזקן אחד למטה מן האוזן מקוס שלחי התחתון ויאל ומתפרד שם ושם נקרא פאה צחודו של לחי שזולט לחוץ ששם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד האידיעא צכלל פאת הראש היא ושתי השיצולות כל אחד מהן לסוף הלחי ונקרא פאה ואחת מלמטה שיער שצין השיצולת צאמצע הסנטר שלועזין מנט"ן: **ואינו חייב עד שיטלנו צהער.** תנא קמא קאמר לה ורבי אליעזר פליג עליה: **גב'.** **הכי גרסינן** לא יקרוה קרחה יכול אפילו קרח כו' תלמוד לומר קרחה. דקרא ימירא ^(ג) הוא: **צראשם מה תלמוד לומר.** לאו דוקא קאמר ליה דהא ודאי אינטריך משום דהוה אימינא קרחה כל דהו אלא מידשר קא דרש ליה צראשם משמע כל הראש שלפי שאמר כו': ולא סתגודו. צישראל כתיב ולא יקרוה צכהניס: צין **העיניס.** צראש סמוך לפדחת: ואין לי. דחייב על כל הראש אלא כהניס דההוא צכהניס כתיב:

ה"ג

עין משפט ונר מצוה

עו א מ"י פ"ה מהל' אשוח הלכה ו':

עו ב מ"י פ"ב מהל' מעשר שני הל' ה':

עו ג מ"י שם הל' ט':

ע"ב ד מ"י פ"ט מהל' סנהדרין הל' ד [סו']

קמנ] ופ"י"ב מהל' ע"ז הל' טו סמנ לאזין סב טוש"ע

י"ד סו' קפ סעיף ט':

פ ה מ"י פ"ט מהל' סנהדרין הל' ד [סומן

קמן] ופ"י"ב מהל' ע"ז הל' א סמנ שם טוש"ע י"ד סו'

קפא סעיף ב':

פא ו מ"י שם צהל' סנהדרין הל' ד [סו']

קמנ] ופ"י"ב מהל' ע"ז הל' ו סמנ שם טוש"ע שם

סעיף י':

ז מ"י שם צהל' סנהדרין

הל' ד סו' קמנ:

פב ח מ"י פ"י"ב מהל' ע"ז הל' יב סמנ שם

טוש"ע י"ד סו' קפ סעיף ח:

פג ט מ"י שם הל' א סמנ שם טוש"ע י"ד

סו' קפא סעיף א:

פד י מ"י שם הל' ז סמנ שם טוש"ע שם סעיף

ט:

פה כ מ"י וסמנ שם טוש"ע שם סעיף י':

פו ל מ"י שם הל' ז סמנ שם טוש"ע שם סעיף

יא:

פז כ מ"י וסמנ שם טוש"ע שם סעיף ט':